

OM PROSJEKTET

MÅL:

Kartlegge planter på Oslo havn med tanke på kunnskap om havna som mulig springbrett for invaderende arter.

OPPDRAGSGIVER:

Oslo Havn KF

STUDIEOMRÅDE:

Oslo havn fra Hjortneskaia i vest – ved inngangen til Frognerkilen – og sørøst langs kaiene til Ormsund randsone der Ormøya og Malmøyas boligbygging starter.

METODE:

Vesthavna fra Hjortnes til Vestre Akerselvkai ved Operaen består av 18 kaier. Sydhavna fra Østre Akerselvkai til Ormsundkaia, like nord for Malmøya, består av 23 kaier. Ved gjentatte besøk sommeren 2010 ble det registrert så fullstendige plantelister som mulig for hver kai. Noen små og like kaier ble slått samme til ett område. To områder nesten helt uten plantevekst ble utelatt, dvs. område 67: Sjørsøybrua med tunnel, og område 82: Tankshipsutstikkeren. Gamle plantefunn på Oslo havn ble ikke systematisk sammenstilt.

OSLO HAVN: BÅT OG KAI – OG SPRINGBRETT FOR NYE PLANTESLAG

Oslo havn i endring. Bispekaia til venstre. Bispevika til høyre, her fortsatt med fragment av blomsterbakke. Bak "Barcode-rekka" under oppføring.

HAVNER INNFASSPORT FOR FREMMEDE ARTER

Med globalisering øker sannsynligheten for å få inn fremmede planter, dyr, sopp og mikroorganismer, arter som kan vise seg å være skadelige for norsk natur. Introduksjonsvektor for planter har ofte vært bulkimport i form av tømmer, korn, prydplanter med jordklump – eller i gamle dager ballast. Også andre importerte råvarer kan være effektive bærere av eksotiske frø som etter varelossing kan spire og spre seg ut fra ei havn. Derfor er det opp gjennom årene funnet mange fremmede arter på kai-områder. Dette gjelder både i Norge og ellers i verden. I Norge er Oslo havn sentral for varetransport inn til Norge. Hvis en art klarer å etablere seg i et havneområde, har den straks mulighet til å spre seg videre utover i terrenget.

Oslo og Akershus har et spesielt ansvar for å ta vare på det unike naturmangfoldet på øyene og

i kystsonen i Indre Oslofjord. En nylig utarbeidet handlingsplan fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus (2010) har fokus rettet mot dette. I handlingsplanen er det anbefalt tiltak for en rekke karplantearter. Etter foreslåtte tiltak er artene delt i 4 grupper.

1. Alarmliste (arter som bør utrykkes).
2. Bekjempelsesliste (arter som bør bekjempes aktivt).
3. Vurderingsliste (arter det bør settes inn tiltak mot når de opptrer i verdifulle naturmiljøer).
4. Observasjonsliste (arter man bør overvåke utviklingen for).

Oslo havn ligger mellom byen og de biologisk sett verdifulle øyene i indre fjordbasseng. Det er ønskelig at havna ikke er springbrett for fremmede arter.

Melkongslys på blomsterstripe på Vestre Akerselvkai.

Ormsund randsone – friområde som avslutter Oslo havn mot sør.

MANGE FREMMEDE ARTER - NOEN FÅ PROBLEMARTER

Karplanter i Oslo havn ble kartlagt. Det ble det funnet 359 arter og underarter og to hybrider. De fleste av disse er vidt utbredte ugras og tørrbakkearter, mange innkommet med jordbrukskulturen for lenge siden.

Det ble funnet en del forekomster av svartelistede arter og andre potensielle pestplanter. Mest overraskende var funn av én stor populasjon boersvineblom *Senecio inaequidens* (mange hundre individ) midt inne på Sjursøya. Ellers på havna vokste blant annet gravmyrt, fagerfredløs, hage-lupin, hybridlirekne, kystmispel, sprikemispel, dielsmispel, russesvalerot, syrin, gravbergknapp, parkslirekne, gullregn, russekål, rynkerose og kanadagullris. Det var stort sett små forekomster hist og her fra Filipstad til Ormsund.

Det ble funnet 7 arter som står på den norske listen over sjeldne og truede arter (Rødlista). Det ble også funnet noen sjeldne by-ugras, for eksempel rødmelede *Chenopodium rubrum*, byvortemelk *Euphorbia pepulus* og melkongslys *Verbascum lychnitis*. Det ble funnet to arter som ikke tidligere er funnet i Norge. Dette var smalpastinakk *Pastinaca sativa* ssp. *urens* og sommerfuglbusk *Buddleia davidii*. På senhøsten ble det funnet en del sjeldne kornadventiver (=arter kommet inn som tilfeldig forurensing med kornimport) rundt kornsiloene på Vippetangen.

Generelt var det litt rikere flora i Sydhavna enn i Vesthavna. Det var også noe mer variert plantevekst der det var grannittkai enn der det var betong- eller trekai. Det aller rikeste området var imidlertid ei engstripe på østsiden av Operaen – mellom denne og Vestre Akerselvkai. Her ble det funnet 131 forskjellige arter. Det store mangfoldet kan skyldes at det i forbindelse med bygging av Operaen ble rotet rundt i gammel ballastjord som var rik på spiredyktige frøreserver. Det foreslås at dette området skjøttes som blomstereng. Det samme gjelder en blomsterbakke innerst i Bispevika.

TILTAK MOT PROBLEMARTER

Det ble funnet mye boersvineblom på Sjursøya. Disse ble luket vekk. Det foreslås at de andre svartelistede arter – samt enkelte problematiske ugras – også fjernes. I tillegg er det ønskelig at havna i fremtiden jevnlig kontrolleres for fremmede arter. Det kan gjøres for eksempel hvert femte år. Dermed vil nye problemplanter lett kunne lukes vekk før de rekker å etablere seg. Vi tror dette er den mest kostnadseffektive strategien mot inkomst og etablering av uønskede plantearter.

Pestplanten boersvineblom – her som ekstremt nøysom uskyldighet.

Norsk Institutt for naturforskning, NINA, er et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen naturforskning. Vår kompetanse utøves gjennom forskning, utredningsarbeid, overvåking og konsekvensutredninger. NINA har ca 220 ansatte.

Fakta-ark gir populariserte sammendrag av publikasjoner fra NINA

REFERANSE TIL FAKTA-ARKET:

Often, A. 2011. Oslo havn: Båt og kai – og springbrett for nye plan-teslag. - NINA Fakta 1-2011, 2 s.

STOFFET ER HENTET FRA:

NINA Rapport 637

Anders Often
Odd Stabbetorp

Planter i Oslo havn

Rapporten kan også lastes ned fra NINAs nettsider:
<http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2010/637.pdf>

KONTAKTPERSONER:

Anders Often
Odd Stabbetorp
NINA,
Gautstadalléen 21, 0349 Oslo

anders.often@nina.no;
odd.stabbetorp@nina.no

GRAFISK UTFORMING:

Kari Sivertsen/NINA

ISSN 1891-2397